

# ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •



75. ÅRGANG

1. JUNI 1963

A V I N N H O L D E T :  
PAVER OG POLITIKK (LEDER) - UNGARNS KIRKE KJEM-  
PER - PINSE - ET KRISTENMENNESKES SAMVITTIGHET -  
FILM - BLIKK PÅ TIDEN - UTLANDET

NR  
11

NESTE NUMMER UTKOMMER 15. JUNI 1963

## Til alle abonnenter!

Innbetalingskortet i forrige nummer var ikke til bruk for kontingent slik mange har trodd.

I følge annonse og notis gjaldt det den norske utgaven av Pave Johannes XXIII's nye encyklika.

Alle som ønsker den tilsendt kan benytte innbetalingskortet, se annonse på tekstside i dette nummer.

ST. OLAV BOKHANDEL OG FORLAG

### KONFIRMASJONGAVEN?

Noen gode forslag:

MESSEBOKEN .....	plastbind kr. 40.— skinn kr. 60.—
BIBELATLAS, norsk, meget pen innbinding .....	» 29.—
» engelsk, meget pen innbinding .....	» 18.30
P. SCHINDLER: Det nye Testamente .....	ib. » 60.40
» Mariabogen .....	» 30.50
VERDENS STORE RELIGIONER .....	ib. » 64.—

Vakre utenlandske kunstbøker, bibler etc. Krusifikser, madonnaer.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo

### MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

ONSDAG 5. JUNI: Andakt i St. Josephs Kapell kl. 19.30.  
Deretter samvær i Foreningslokalet.



### FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Bergen
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammerfest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Hønefoss
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Lillestrøm
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Tromsø
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke	}	Trondheim
St. Mikael's Prestegård		
St. Theresia kirke	}	Tønsberg
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tønsberg
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	Tønsberg
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

## Norges Brannkasse betyr trygghet

### St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

### FRANSISKUSHJELPEN

har sommerlukning til 1. september.

### LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSK BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

### LITURGISK KALENDER

SØNDAG 2. JUNI: PINSEDAG. Ep. Ap. Gj. 2, 1—11. Ev. Johs. 14, 23—31. Samtlige ukedager: Ferialdager i pinsens oktav.

SØNDAG 9. JUNI: TREENIGHETSSØNDAG. Ep. Rom. 11, 33—36. Ev. Matth. 28, 18—20. Mandag: Margareta, dronning og enke. Tirsdag: Barnabas. Onsdag: Johannes av Facundo, bekj. Torsdag: KRISTI LEGEMSFEST. Fredag: Basilius, bisk. og kirkel. Lørdag: Vår Frues lørdagsmesse.

SØNDAG 16. JUNI (2. s. e. Pinsen): Ep. 1. Joh. 3, 13—18. Ev. Luk. 14, 16—24.

### GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSK BISPEDØMME:	Stille messe	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 m.eng. pr.	11.00
St. Hallvards kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberget. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kloster, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN, St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	—
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 221	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, IIa, tlf. 21 670	6.30	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabøimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

# ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnæs O.P.  
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagsiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

## PAVER OG POLITIKK

For en måneds tid siden ble det holdt parlamentsvalg i Italia. Valget ble en skuffelse for det store katolske regjeringspartiet, *Democrazia Cristiana*; det skallet av både til høyre og til venstre, og kommunistene gikk, ganske uventet, relativt sterkt frem. En del av høyrepresen nølte ikke med å gjøre Johannes XXIII til syndebukk for dette utfallet. Hans encyklika *Pacem in terris*, som utkom bare et par uker før valget, skulle ha forsikret hittil nølende velgere om at det nå var god tone å stemme ekstremt venstre. Og man bebreidet paven at han blander seg i politikken.

Nå er det en meget gammel bebreidelse mot kirkelige ledere, at de «blander seg i politikken», den er vel omtrent like gammel som den motsatte bebreidelse, at de ikke gjør det — tilstrekkelig. («Hvorfor sier ikke kirken fra?») Men dersom det er så at paver og biskoper har et visst hyrdeansvar, at det er deres oppgave ikke bare å foreholde folk de mest generelle moralske prinsipper, men også peke på hvordan disse prinipper kan og bør anvendes konkret, og forsvare kirken mot slike inngrep i dens frihet som samtidig er inngrep i menneskerettighetene, da kan det ikke unngås at de direktiver som kirken gir, i noen grad vil bli konfrontert med de diverse politiske partiers retningslinjer.

Nå er det imidlertid et faktum at den politikk Johannes XXIII har fulgt som pave, snarere har vært å oppnå den størst mulige grad av *disengagement*, frigjørelse fra den snevre partipolitikk, til beste for en besinnelse på en dypere og mer egentlig evangelisk oppgave. Kirkens intime forbindelse med *Democrazia Cristiana* går tilbake på en krisesituasjon, som oppsto for det italienske demokrati i årene etter krigen, og det kan umulig være ønskelig å se kirken for en ubestemt fremtid lenket til en bestemt politisk partner. Men dertil kommer at pavens encyklika har relativt lite med de italienske valg å gjøre. Pavens horisont er verdenskirken, og det er verdenssituasjonen han har for øye i sin encyklika.

Men denne situasjon vurderer han ikke i rent politiske kategorier, men i moralske. Og derfor er det langt fra visst at hans vurderinger alltid vil falle sammen med et bestemt partis eller en bestemt makt-

blokks. Pavens sosiale encyklikaer er i moderne tid blitt utsatt for hårdt skyts fra alle som fastlegger sitt samfunnsyn ut fra økonomiske a priori-tankeganger, de være seg «radikale» eller «konservative» — i stedet for å basere det på mennesket og dets rettigheter. Og nøyaktig like ubehagelig er *Pacem in terris* for enhver politiker som er låst fast i et rent militærstrategisk skjema for løsningen av verdenskonfliktene. Paven vurderer fredens problem ut fra evangeliet; man må ikke undres over at hans konklusjoner ikke blir nøyaktig de samme som politikernes.

I virkeligheten er der jo et dobbelt sett med fakta som må tas i betraktning, skal en bedømme verdenssituasjonen med det som tjener til dens fred for øye. De politisk engasjerte på ytterpunktene er tilbøyelige til å glemme hver sitt sett. De radikale glemmer den enkle ting at den kommunistiske verden åpent bekjenner seg som krigførende, med verdensherredømmet for øye. Riktignok dreier det seg om en økonomisk og ideologisk krig. Men det er en klar aggresjon, som dessuten i satelittlandene fremdeles støtter seg på maktbruk, og som i alle tilfelle er lite egnet til å fremme noen virkelig avspenning. Og på den annen side er terrorbalansens mer innbitte talsmenn i vest tilbøyelige til å overse det faktum, at det «frie Vesten» langt fra er noe entydig begrep, og at urett og undertrykkelse — sosial, men også politisk — hersker også i en rekke ikke-kommunistiske land. En mer nyansert tenkning ville kanskje også føre til den oppdagelse at der også på den annen side av grensen finnes *mennesker*, som man kan appellere til, både i ord og gjerning, eventuelt hen over hodene på deres alt for doktrinære ledere.

Det er nødvendig å forbli i ideologisk beredskap. Men et slikt beredskap har to sider: selvbevisthetens, men også selvransakelsens. Når paven sier at der blir ingen fred uten at den når menneskenes hjerter, er ikke det en obligat avrunding og stilltiende henleggelse av hele problemet. Det er igjen den kristne bevissthet som taler. Er det den *kristne* sivilisasjon vi vil forsvare, kan det bare gjøres ved å mobilisere de kristne grunndyder: tålmod og ydmykhet. Som man bare vinner en vrang ektefelle ved en undertiden heroisk utfoldelse av de samme dyder. Og vi har ikke den utvei å gå ut og

(Forts. neste side)



Karikaturtegneren har gjort paven til «atomprotestant», mens «Pacem in terris» er en positiv og nyansert fredsplan.



*Kardinal Mindszenty da han under oppstanden i 1956 — merket av fengsel og tortur — nøt en ukens frihet i Budapest.*

Skal man forstå den ungarske kirkes situasjon idag, må man helst begynne med begynnelsen; og begynnelsen, det er i dette tilfelle de første etterkrigsårene — fra de russiske troppenes innrykking i landet i 1944—45 til kardinal Mindszenty's arrestasjon høsten 1948.

Da russerne rykket inn, begynte de med å erklære at de fullt ut respekterte kirken og ønsket å samarbeide med den. Det gjorde de også klokt i; kirken hadde en utstrakt innflytelse på de to tredjedeler av folket som var katolsk, og utgjorde det store samlingsmerke. Kirken på sin side erklærte seg fullt innforstått med de sosiale reformene som nå fremtvang seg. Selv eide den store landeiendommer; men allerede før krigen hadde kirkens primas, kardinal Sérédy, flere ganger fremmet forslag om en landbruksreform. Dengang var det forgjeves. Nå kunne den gjennomføres, under ledelse av det nye store småbrukerpartiet, som sto under førerskap blant annet av kalvinistiske og katolske prester.

Med de russiske troppene i landet hadde imidlertid den kommunistiske minoriteten relativt lett spill. I løpet av et par år var et solid undergravningsarbeid gjennomført, og makten var definitivt på kommunistenes hender. Samtidig endret russernes holdning overfor kirken seg raskt. Det ble i løpet av disse årene klart at det man var ute etter, ikke var et samarbeide mellom de forskjellige religiøse og politiske fraksjoner i landet, men en radikal, totalitær omstøpning av hele landets struktur, hele folkets tenkemåte — en omstøpning som skulle skje med alle nødvendige midler.

---

smelle døren igjen etter oss, for aldri mer å vende tilbake. Vi er dømt til å leve med vår vrangvillige partner. Da kreves tålmodighet overfor strømmen av ord — skrytet, de hule anklager — uten å svare med samme mynt. Der kreves ydmykhet nok til å lytte til de sanne anklager, og med den en reell vilje til å rette feilene. Og i alt kreves kjærlighet — den kjærlighet som gjør oppfinnsom, som vet på ny og på ny å finne de ord og de gester som i det lange løp ikke kan unngå å beseire selv den vrangeste og slueste partner.

G.

# UNGARNNS

FOR TROSFRIHETEN

Ungarn har vært i verdenspressens søkelys den siste tid, i forbindelse med at Wiens erkebiskop, kardinal König har besøkt Budapest og forhandlet om kardinal Mindszenty's og den ungarske kirkes stilling under kommunistregimet. Utfallet av disse forhandlinger kan bli en overenskomst mellom Vatikanet og den ungarske regjering — en pekepinn om hva Kirken kan oppnå for frihet bak jernteppet overhodet.

I denne artikkelen gir vi en oversikt over den ungarske kirkes kår siden den 2. verdenskrigs slutt, et nokså rystende kapittel av den kristne kirkes historie i det 20. århundrede.

## 1945—48: KIRKENS FØRSTE KAMPER

Det var kirken som tidligst og klarest så denne totalitære truselen — kirken personifisert i sin nye primas, kardinal Jozsef Mindszenty, som ble utnevnt til erkebiskop av Esztergom kort etter frigjøringen. Mindszenty, som den prinsippfaste og uredde mann han var, hadde allerede da sittet to ganger i fengsel: En første gang som ung prest i 1919, under Bela Kuns kortvarige røde diktatur; annen gang han kom innenfor murene var i 1944, da han ble fengslet av tyskerne. Meget snart ble Mindszenty sjelen i den motstanden som nå måtte organiseres mot kommunistenes gjentatte og stadig sterkere angrep på kirkens frihet.

Kampen sto i disse årene først og fremst om pressen og om skolen. Den vidt utbredte katolske pressen kunne relativt lett knebles ved slike enkle tiltak som streng papirrasjonering (mens kommunistpressen fikk alt det papir den bare ville). I 1946 begynte angrepene på de katolske skolene; det var over tre tusen av dem, dessuten var religionsundervisningen i statsskolene obligatorisk. Kommunistene hamret løs på opinionen, og etter hvert som de selv overtok mer og mer av den direkte kontrollen med forvaltningen, kom skolevesenet i en vanskeligere og vanskeligere stilling; trakasseriene ble mer effektive og mer ondsinnede. I juni 1948 falt det endelige slag, samtlige konfesjonsskoler ble nasjonalisert. Dermed kunne den obligatoriske undervisning i kristendom avskaffes og den marxistiske indoktrineringen komme inn. Alt tidligere, i 1946, var samtlige katolske foreninger i landet blitt oppløst. Formålet var også her det samme: Den kristne tro måtte ikke få noe forum der den kunne komme til orde.

## 1949: PROSESSEN MOT MINDSZENTY

Alt dette fikk imidlertid ikke foregå uten hierarkiets energiske protester. Særlig kardinalen sparte seg ikke. Ved alle anledninger lød hans røst, i tale og skrift reiste han seg mot det nye tyranni som nå avløste det gamle. Regjeringen hadde allerede på sin side i lengere tid forsøkt å isolere Mindszenty fra resten av presteskaper, og fremstilte ham som en i særlig grad reaksjonær, ja, en

# KIRKE KJEMPER

## UNDER KOMMUNISMEN

forræder mot landet. De andre biskopene stilte seg imidlertid solidariske med sin primas. I november 1948 ble det allikevel klart at det trakk opp til et klimaks. Den 19. ble hans sekretær arrestert. Den 20. sendte Mindszenty ut et rundbrev til hele sin geistlighet, der han erklærte at han ikke var skyldig i noe anslag mot staten, at dersom han allikevel skulle komme med noen tilståelser var de bare «en følge av den menneskelige skrøpeligheit» og ingenting å ta hensyn til. Den 26. desember ble kardinalen arrestert. I den kommende måned ble han underkastet grusom tortur — hans sekretær har senere erklært at behandling med elektrosjokk var en av metodene — og i den store prosessen som ble arrangert i februar 1949 sto da kardinal Mindszenty frem, nå knapt mer enn en skygge av et menneske, og bekjente seg «skyldig» i alt man anklaget ham for: Forræderi, spionasje, angrep på statens sikkerhet, valutasmugling. Dommen ble straffarbeid på livstid.

### 1949—56: KIRKEN UNDERKUES

Efter dommen over Mindszenty stilnet angrepene av. Men bare for et øyeblikk. En ny offensiv satte inn, og denne gang dreide det seg om geistligheten selv. Den skulle ikke bare hindres i å forkynne sin egen lære; den skulle effektivt mobiliseres for regimet. Det var dette som var formålet med den «fredsbevegelse for prestene» som ble opprettet i april 1949: «kampen for freden» ble identifisert med «kampen for oppbygningen av det sosialistiske samfunn».

Hierarkiet sto som ventelig var fra begynnelsen av ytterst kjølig til bevegelsen. Bare et lite fåtall prester sluttet seg til den. Regjeringen måtte gripe til nye og sterkere midler. I juni og juli 1950 ble tusener av munk og nonne tatt ut av sine klostre og deportert. Stilt overfor trusselen om fullstendig undergang for kirken velger da biskopene i august å undertegne en *modus vivendi*, de lover å støtte fredsbevegelsen, og fordømme alle elementer som undergraver regimet. I februar 1951 undertegner



Budapest 1956. Russiske tropper knuser ungarernes desperate forsøk på selv å bestemme sin fremtid.



Erkebiskop Groesz mottar «Flaggordenen» av president Dobi.

de «Berlin-appellen». Det forhindrer imidlertid ikke at erkebiskop Groesz plutselig blir arrestert i mai, og fire andre biskoper får husarrest i juni. De blir påtvunget nye generalvikarer, som overtar en stor del av bispedømmenes forvaltning. Biskopene selv avlegger nå ed til forfatningen.

Stumpene er nå foreløpig reddet. Og fra 1953 av, under Nagys regjering, inntreffer det en viss bedring i forholdet til staten. Våren og sommeren 1956 blir erkebiskop Groesz og en rekke prester satt på frifot. Men så bryter revolusjonen ut i oktober. Kardinal Mindszenty står frem som en av de ledende menn i det nye styre — bare for en uke senere å måtte ta sin tilflukt til den amerikanske legasjon. Undertrykkelsen begynner igjen, verre enn før.

### SIDEN 1957: EN USIKKER SAMEKSISTENS

Det egentlige formål med «fredsprestbevegelsen» var nok å skape en fullstendig splittelse i geistlighetens rekker, og oppnå en delvis løsrivelse fra Roma. Med en nasjonalkirke vil en kommunistisk regjering ha adskillig friere spill. Noe slikt har det imidlertid aldri vært tegn til i den ungarske kirke. På den annen side har regjeringens press på kirken siden 1956 vært jevnt og fast, undertiden understreket av eklatante demonstrasjoner av hvem som har makten: I 1959 ble 74 elever og rektor for det teologiske akademi i Budapest fjernet og forvist, i 1960 fant noe lignende sted ved seminaret i Győr, og våren 1961 ble det ført en rystende prosess mot en rekke geistlige, blant annet for å ha gitt ulovlig religionsundervisning.

Men på andre områder har det unektelig funnet sted en viss liberalisering av regimet, i samsvar med Krusjtsjovs linje, og samtidig er det blitt klart at den kommunistiske samfunnsorden er den som kommer til å prege land og folk på ubestemt tid. Kirken har innsett dette og delvis lagt om sin politikk. Det kan ikke lenger være spørsmål om hvilke krav kirken kan stille til staten for å

(Forts. neste side)

gi den sin moralske godkjennelse; spørsmålet er, enten man liker det eller ikke, på hvilke premisser man kan få staten til å gi kirken et minimum av frihet. Enkelte premisser er og blir selvfølgelig uantagelige. Men man gjør sitt beste for å forstå «hva Caesars er». Meningene om hvor langt man kan strekke seg, vil for en del være delte, også innen episkopatet. Den ytterste grad av godvilje har iallfall vært lagt for dagen, først av erkebiskop Groesz, bispekollegiets formann fra 1956 til han døde i 1961, siden av hans etterfølger, biskop Hamvas i Csanad.

Kirken har nå for det første avfunnet seg fullt ut med det sosialistiske samfunn: «Vi kan utmerket godt bygge sosialismen uten å krenke evangeliet», erklærte erkebiskop Groesz. Og sjefen for «statens kontor for kirkelige anliggender» hevder på sin side: «Kirkens progressive krefter kan være forvisset om å få all mulig hjelp fra regjeringen, det være seg av politisk, sosial eller materiell art. Men mot den klerikale reaksjon må vi kjempe uten opphør.»

Regjeringens gevinster er altså store. Men kirken på sin side håper å redde det vesentlige: Det minimum av frihet og uavhengighet den trenger for å kunne forkynne evangeliet.

### 1963: MOT EN NY «MODUS VIVENDI»?

Den mann som fremfor noen av de ungarske biskoper kan sies å høre til de «progressive krefter», er bispekollegiets formann idag, biskop Hamvas, en av de få som fremdeles kan utøve sitt embede. Biskop Hamvas har helt fra krigstiden av stått på god fot med en rekke venstre-radikale intellektuelle; han har hele tiden vært en av samarbeidslinjens mest konsekvente talsmenn, har sete i «Den Patriotiske Folkefront»s råd, og sto i 1959 som medarrangør for ungdomsfestivalen i Wien. Samtidig er han kjent som teolog og har skrevet en rekke lærebøker, således er han forfatteren til den katekismen som idag brukes i Ungarn. Det er vel da også takket være denne holdningen at han, mot all forventning, kunne lede en delegasjon på tre geistlige til Vatikankonsilet i oktober ifjor.

Hans innstilling har imidlertid heller ikke på noen måte kompromittert ham i Vatikanets øyne. Så snart han var ankommet til Roma, ble han omgående kalt til paven, som hadde en lang samtale med ham, og det var han som feiret konsilets første messe. Så synes det også som det nå er hans linje Vatikanet forsøker å følge opp, samtidig som den ungarske regjering på sin side er interessert i å bli fri for den stadige utfordring som kardinal Mindszentys tilstedeværelse midt i hjertet av Budapest er for den — til tross for alle forsikringer om det motsatte.

I de siste ukene har regjeringen løslatt en rekke arresterede prester, og dessuten satt på frifot fire biskoper, som en innledende gestus til forhandlingene om et bedre og mer stabilt forhold mellom kirke og stat. Men det er allikevel ikke mer enn en gestus. Og for kirkens menn — med kardinal Mindszenty i spissen — er det prinsippsspørsmålene som må bli avgjørende: Frihet til å utnevne biskoper og andre geistlige ledere (i de senere år har staten tiltatt seg store fullmakter på dette området). Frihet til å meddele religionsundervisning. Og et tredje punkt er særlig smertefullt for kirken: De hundrer av prester som ikke har lov til å utøve noen geistlige funksjoner (og hvis eventuelle virksomhet biskopene blir gjort ansvarlige for). Bare dersom det viser seg at de ungarske myndigheter kan tenke seg å ta opp disse problemene, og i praksis viser seg å respektere disse frihetene, kan det være håp om bedre forhold for de kristne i Ungarn.

# Pinse

«Og det kom ånd i meg, og den fikk meg til å stå på mine føtter, og jeg hørte på ham som talte til meg.» Disse ord av profeten Ezekiel (2, 2) gir et slående uttrykk for Helligåndens virke i den troende. Anden kommer inn i oss ved dåpen og får oss til å stå oppreist i troen, slik at vi med stadig større våkenhet og innsikt kan høre og fornemme Gud som taler til oss i Jesus Kristus.

Det er Anden som gir troens visshet. Det er han som gir oss den kraft hvorved vårt sinn forener seg med Gud og «blir én ånd med Ham». Den troende er ikke bare et menneske som blant andre synspunkter også har gjort noen av Evangeliets læresetninger til sine egne og som har akseptert en slags global «kristen livsanskuelse». Den sanne troende har levende viet seg til sannheten om Gud, og han vil tilegne seg denne sannhet, med stadig større energi. Den Hellige Ånd er det som gir denne energien, og som nærer trosvissheten ved å minne om Jesu ord, ved å «veilede til hele sannheten», ved å gi videre Kristi gaver. Han er visdommens og åpenbaringsens ånd, som lar oss virkelig kjenne Jesu Kristi Gud og Far og de gaver Han har overøst oss med.

Hvem av oss har ikke erfart dette at et ord fra Gud — som vi mer eller mindre bevisst gikk og ventet på, plutselig ble gitt oss og lyste for oss, så vi kunne komme til klarhet i en vanskelig situasjon, overvinne en anføkeltelse, holde ut i en prøvelse, sette igang et foretagende. Et ord fra Guds Åpenbaring som plutselig får oss til å tre inn i en åndelig verden som hadde vært lukket for oss...

Når Guds sannhet på denne måten under Andens virke slår rot i vårt sinn, når vi frem til en vidunderlig stabilitet så vi ikke blir «drevet og kastet av ethvert lærdoms vær». Og etterhvert som Helligånden tar vår sjel i sin besittelse gir Han den en styrke og en fasthet som omverdenen snart legger merke til. Her er en ny livskvalitet, her brenner en flamme av en annen ild enn denne jords...

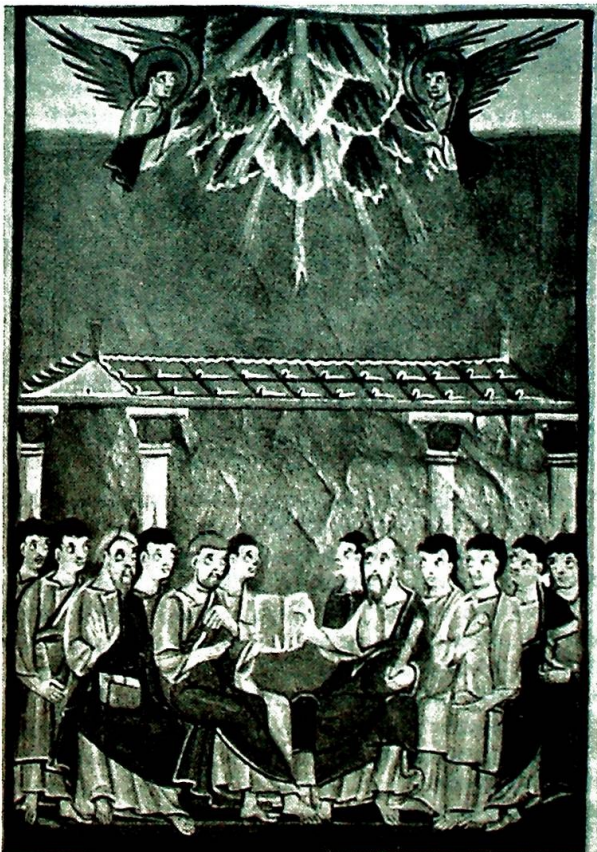
Og dog fortsetter vårt liv å være en kamp, og vi trenger Andens inngripen ikke bare for å tenne i oss troens flamme men også for å forsterke den og beskytte den. Vårt sinn er en slagmark. Dåpen har revet oss ut av Satans herredømme, men Satan forsøker å gjenvinne sin plass. Han vet at han kan spille på vår svakhet, og det han først og fremst tar sikte på er å gjenoppvekke i oss en rent verdslig mentalitet. Idag mer enn noensinne vet vi at verdens vantro ikke bare består av et mørke som er oss fullstendig fremmed; vi vet at der er mørke nok i vårt eget sinn for at den praktiske vantro kan rotfeste seg i det og underminere vår trosholdning.

I denne kamp er det den Hellige Ånd som kjemper for oss, om vi bare vil fortsette å åpne oss for hans virke. Han bor i oss og, med Johannes' ord, han «gjør verden til skamme». Foreløbig ikke i verdens egne øyne, men i våre øyne. Anden bor i oss og bærer vidnesbyrd i vårt innerste om at det er verden som tar feil og at det er Kristus som er sannhet. Vi husker kanskje den dunkle tekst hvor Johannes nevner Andens tre ankepunkter mot verden (Joh. 16, 8—11)?

Ånden overbeviser oss om at det er vantroen som er løgn og synd. Verden anstrenger seg for å banke inn i oss at religionen er en gammel villfarelse, at den er en naiv illusjon, en uverdigg oppgitthet og en utroskap mot mennesket og dets jordiske kall. Hvor ofte har vi ikke hørt denne fremstilling av troen, og kanskje stått i fare for å bli anfektet av den? Ånden hjelper vår tro over disse vrangne forestillingene. Han inngir oss en seirende visshet om at sannheten ligger i troen, at troen er den sanne frigjørelse, og at den bedre enn noe annet sikrer menneskets verdighet.

Videre anstrenger verden seg for å fremheve utelukkende den synlige del av tilværelsen, og for å stemple det usynlige og det som ikke lar seg ta og føle på som virkelig. Troen er rettet mot det usynlige. Verden søker å vekke tvil eller dårlig samvittighet, den vil få oss til å ta anstøt av at Guds verk er så uanselig, av at Kristus og hans rike synes å være så langt borte fra denne verden. «Hvor er da din Gud?» Her kommer Ånden igjen til hjelp og bærer vidnesbyrd om det usynlige, som han nå og da gir oss å kunne erfare. Han overbeviser oss «om rettferd» det vil si at han gir oss å kunne se det riktige, det sanne, det sammenhengende i Guds verk. Han vidner for oss at Kristus, som er usynlig for våre øyne, lever hos Faderen og at han med Faderen utøver herredømmet over hele skapningen og over menneskehetens historie.

Endelig søker verden å overbevise oss om at jorden tilhører den og at den disponerer fritt over den. Med et overbærende smil overlater den til troen alt det hinsidige, og mener med det: alt det virkelige. Så kan da den troende komme i fare enten for å akseptere denne deling og ta sin tilflukt i en falsk spiritualisme, eller for å fornekte sin tro for ikke å bli støtt ut av arbeidsfelleskapet i denne verden. Også her trer den Hellige Ånd opplysende og hjelpende til og inngir oss en indre visshet om at det er verden som tar feil: «Denne verdens fyrste er



## STEVNET PÅ HOVEDØYA

SØNDAG 9. JUNI 1963

- Kl. 10.30 Prosesjon fra bryggen på sydsiden av kloster-ruinene.
- » 11.00 Prelatmesse med preken ved Hans Høyerverdighet biskop John W. Gran. Spisepause og samvær til kl. 14.
- » 14.00 Stevneforedrag ved pater Hallvard Rieber-Mohn. Derefter omvisning i ruinene ved Erik Gustavsen. (Barnevakt ordnes under foredragene.) Leker arrangeres for barn og voksne.
- » 17.00 Andakt ved Hans Høyerverdighet biskop dr. Jac. Mangers.
- » 18.00 Hjemreise.

Publikum må benytte den vanlige ferjeforbindelsen, fra Vippetangen, bak fiskehallene. Da kapasiteten er liten, bør en være ute i god tid, for å kunne delta i mottagelsen av biskopene kl. 10.30. Smørbrød og forfriskninger fås kjøpt på stedet. Ta med salmebøker.

Den norske utgaven av

PAVE JOHANNES XXIII'S ENCYKLIKA

## FRED PÅ JORDEN

er under utsendelse til bokhandlerne.

Pris kr. 4.—.

Kan også bestilles direkte fra

ST. OLAV BOKHANDEL OG FORLAG

Akersvn. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70

(Ved postforsendelser dessuten porto kr. 0.40. Mer enn 2 ekspl. sendes portofritt.)

NB. Alle som har forhåndsbestilt vil nå få encyklikaen tilsendt. Innbetalingskortet i forrige nummer gjaldt denne — ikke kontingenten.

allerede dømt.» Han lyver når han antyder at han kunne overta herredømmet igjen og at jorden tilhører ham fremdeles. Siden påskebegivenheten hører jorden Kristus til, og hans disipler beveger seg på den, ikke som slaver, men som frie mennesker. De har fått jorden som oppgave, både for å bringe den til den høyeste grad av utfoldelse og for å bruke den som utgangspunkt i reisen mot en videre bestemmelse.

Kom Hellig Ånd, opplys våre sinn! Det ville være utilgivelig lettsinn å tro at vi kan stå imot vårt århundres smittsomme ateisme uten at vi først beseirer den i vår egen sjel. Vi er, hver eneste dag, utsatt for tusen fristelser og farer fra denne verdens side, vi beveger oss konstant i dens strålingsfelt. Det betyr ikke at vi kan flykte fra det — når det samtidig ville bety at vi så flykter fra det kall Gud har pålagt oss i denne verden. Men det kreves at vi også utsetter oss for dette andre strålingsfeltet som er Helligåndens, og lar våre spørsmål, våre tvil og vårt arbeide bli rensset og belyst og forklart i hans lys. Først da skal vår tro fortjene å bli kalt en seier over denne verden. «Og dette er den seier som har overvunnet verden: vår tro. Hvem er den som seirer over verden, uten den som tror at Jesus er Guds Sønn? Og det er Ånden som vidner, fordi Ånden er sannheten.»

B. P.

# ET KRISTENMENNES

THOMAS MERTON OM



Pater Delp dømmes. Andsmennesket...

## For dødens åsyn

«Sult og tørst og streiftog i villnisset og stadig å bli reddet på ny — alt dette hører med til menneskelivets naturlige hendelser. Guds løfter er nettopp gitt med sikte på slike hendelser og prøvelser — ikke for å nære vår selvsikkerhet og forfengeligheit. Alt som kreves av oss er tillit til at disse løfter er gitt og at de vil bli holdt. Vi er nødt til å stole på dem — «sannheten skal frigjøre dere». Dette er livets dypeste motiv. Alt annet er bare forklaringer, kompromisser, anvendelse, fortsettelse, påvisning og virkeliggjørelse av dette motiv. Gud hjelpe oss til å finne oss selv, og så til å komme fri fra oss selv — hen til Ham. Ethvert forsøk på å leve etter andre prinsipper, er viet nederlaget — det er en levende løgn.

Efter min mening kommer det meste av den religiøse påvirkning i vår tid ynkelig til kort når det gjelder å skape varige verdier. Så lenge et menneske ligger blødende, forslått og rundstjålet ved veikanten, vil det være han som pleier og hjelper ham som vinner hans hjerte, ikke han som skrider forbi på det andre fortuet, på vei til sine hellige plikter, fordi stakkaren ikke angår ham.»

I 1926 trådte en nittenårig tysk konvertitt, Alfred Delp, inn i jesuittordenen. Han røbet publisistiske evner, og endte snart som redaktør for de tyske jesuitters høyt ansette tidsskrift «Stimmen der Zeit». I 1942 — midt under siste krig — stanset nazi-myndighetene tidsskriftet. Pater Delp var da allerede engasjert i «Kreisau-kretsen», en tysk anti-nazistisk undergrunnsbevegelse som tok sikte på å gjenreise en kristen, sosial orden i Tyskland gjennom Hitler-styrets fall. Etter det mislykte attentat-forsøket mot Hitler og oppstanden i juli 1944 ble pater Delp arrestert, under den forferdelige terror-bølgen som fulgte. Han fikk dødsdom ved «folkedomstolen», og mens han ventet på henrettelsen, skrev han noen meditasjoner i fengslet som er blitt bevart, og som er utgitt. Thomas Merton, den kjente amerikanske cistersienser og forfatteren, har skrevet denne artikkelen om ett av de mest gripende dokumenter vår voldspregede tid kjenner, når det gjelder kristenmenneskets samvittighet og mot under maktmenneskets terror.

De som er vant til meditasjoner og «åndelig lesning» av den vanlige typen, vil over pater Delps nedtegnelser måtte godta en ny og kanskje urovekkende omstilling. De er skrevet av en mann som bokstavelig talt lå i lenker og som var dømt til døden som landsforræder i krigstid, og de er kjemisk fri for de nærsynte plattheter og den overfladiske «trøst» en finner i oppbyggelsesrutinen. Pater Delps betraktninger er plassert i rammen av kirkeårets tider, og gir nye og ofte rystende blikk inn i en virkelighet som vi noen ganger drøfter rent akademisk, men som han opplever i dens nakne, utfordrende sannhet. Slik tenker en mann som er fanget i en listig felle av politiske løgner, og som desperat tviholder på en sannhet han fikk se i ensomheten, hjelpeløsheten, tomheten og fortvilelsen. Ansikt til ansikt med den fysiske død han ikke kunne unnslippe, strakte han seg etter den sannhet som alene tillot hans ånd å puste og overleve. Denne sannhet ble skjenket ham, og hva han har skrevet er av en slik art at vi skjønner: Den ble ikke gitt ham alene, men også oss — vi som trenger den like hårdt, om ikke hårdere enn han selv.

### EN DAG KAN KOMME

En av de mest gripende sider ved pater Delps nedtegnelser er denne: De overbeviser oss om at vi en dag kan komme til å befinne oss i nøyaktig den samme situasjon som ham — den dødsdømte. Selv om vi synes å leve i en verden der alt går sin vante gang, tross krig og rykter om krig, og der kristenheten synes intakt, minner pater Delp oss om at vi, engang i løpet av de siste 50 år, etsteds har gått over en usynlig grense, inn i en ny tidsalder. Der er ingen vei tilbake, og det er både nytteløst og tragisk, dersom vi fortsetter å leve som om vi fremdeles var i det 19. århundre. Hva vi enn mener om denne nye æra, enten vi oppfatter den som tusenårsriket eller begynnelsen på den ytterste dag, så innebærer den slutten på noe som går helt tilbake til Karl den Store.

I denne nye tidsalder har de sosiale strukturer som kristendommen hadde tilpasset seg så fint og naturlig nærmest brutt sammen. Det sekulariserte, ikke-kristne tankemønster som tok form ved Renessansen og som gjennom den store franske revolusjon ble en maktfaktor i Europa, har gjennomtrengt og påvirket det moderne menneske i en slik grad, at selv når det bevarte et visst trosnivå, tømmes dette innenfra for sitt sakrale innhold og fylles med det moderne masse menneskes undermenneskelige mystikk og nihilisme. Pater Delps betraktninger ble skrevet, ikke bare ansikt til ansikt med hans egen død, men med øynene festet på dette fryktinngydende vesen uten ansikt som engang var skapt i Guds bilde, og som Kirken fremdeles bærer et uforminsket ansvar for.

Nesten 20 år er gått siden Pater Delp ble henrettet i Plötzensee-fengslet den 2. februar 1945. I disse 20 år har verden hatt såkalt «fred». Men i vir-



# SKES SAMVITTIGHET

PATER ALFRED DELP

keligheten har jo den samme forvirrede, endeløse strid mellom sterkt vepnede nasjoner fortsatt, bare under andre former. En ny sort våpen, ukjente for pater Delp, garanterer nå at den neste totale krig vil medføre gigantiske ødeleggelser — én eneste av atombombene inneholder jo større sprengkraft enn alle den 2. verdenskrigs bomber tilsammen. I den atmosfære av voldspreget spenning vi nå opplever er der vel så meget kynisme, desperasjon og forvirring som i det samfunn pater Delp opplevde.

## KRISTENMENNESKETS SAMVITTIGHET

Hva er nå faktisk idag de kristnes holdning? Den er tvetydig og forvirret. Om den Hellige Stol aldri så meget har minnet om de klassiske prinsipper for den sosiale og internasjonale moral og rettferdighet, og er blitt møtt med en viss respekt og interesse, så blir det ikke desto mindre stadig klarere at disse prinsipper ikke veier særlig tungt i verden idag. Også kristne mennesker er usikre og passive, på utkikk etter retningslinjer. Den viktigste faktor i den gjennomsnittlige kristnes politiske innstilling idag, er frykten for kommunismen. Men frykten er noe som, når den dominerer, helt forrykker kristendommens sanne perspektiver: Det kan godt hende at de som i det lange løp knapt uttrykker sin religiøse overbevisning i annet enn *motstand* mot noe, ender med å ha en tro uten egentlig positivt innhold.

Vår tids mennesker står overfor et avgjørende valg: Verdensomfattende ødeleggelse eller verdensomfattende orden. De som innbiller seg at atomalderens orden kan bygges opp med atomvåpenes hjelp, er enda blindere enn de som fulgte Hitler i avgrunnen, og deres misgrep vil vise seg tusen ganger mer tragisk — verst av alt dersom de tror å forsvare sin religion i alt dette. Pater Delp nølte ikke med å si sin mening om dem som i religionens navn sluttet seg til nazi-regjeringens erobringpolitikk og «nyordning» av Europa: «De frommeste bønner kan bli til blasfemi, dersom han som fremfører dem bidrar til, eller bare tolererer kår som er en fare for menneskeheten, skiller den fra Gud og svekker dens åndelige, moralske og religiøse sans.»

Hva mente pater Delp med «kår som er en fare for menneskeheten»? Hans fengselsbetraktninger er en gjennomtrengende analyse av et Gudsforlatt, sønderrevet, rotløst samfunn hvor mennesket hurtig taper sin menneskelighet fordi troens mulighet er praktisk talt utryddet. Menneskets eneste håp, i det villniset hvor det har rotet seg bort, er å imøtekomme sitt indre, dype behov for sannhet ved å tilkjempe seg åndelig frihet. Men denne kamp er igjen umulig, inntil det lærer å høre den røst som roper i dets ørken. Og det haster — pater Delp skriver: «Våre livs gudsforlatthet har nådd sin grense: Den totale tomhet.»

Det er noe annet enn en predikant-klisjé; aller minst er det beregnet på å trøste den troende med at han «har rett» og skremme den vantro med at han tar feil. Det er ord som skjærer dypere, og sikter helt inn mot de troendes tro og de frommes fromhet.

## TILBAKE TIL MENNESKET

«Det moderne menneske er ikke engang istand til å kjenne Gud.» Uttalelsen er skarp — pater Delp skrev den i et fengsel, omgitt av nazi-vakter, og så vel tildels menneskets lodd gjennom dem. Men selv anvendt på dem, er jo setningen for streng til å være bokstavelig sann. Tok vi ham på ordet, var der ikke lenger håp for noen av oss. Og pater Delps budskap er et håpets budskap. Han tror at «den store oppgaven i tidens og fremtidens oppdragelse er å gjenreise mennesket til dets mulighet for å kjenne Gud». Kirkens veldige oppdrag i vår tid er dette uhyre krevende: Å skape betingelser og vilkår som tillater mennesket å gjenfinne seg selv og sin gudgitte bestemmelse, spore opp sin tapte og fulle menneskelighet som et vesen skapt for Gud. Det moderne menneske, skriver Delp, har mer og mer ut-



... mot voldsmakten.

«To karakteristiske trekk ved vår tidsalder vil bli nevnt på dommens dag — den besteborgerlige velanstendighet og den byråkratiserte kirke.

Der fantes en tid da middelstandens livsstil hadde sine dyder og tjente en hensikt. Den var truet, og samtidig farlig, fordi den var forbundet med menneskelige svakheter: Hva mennesker skrapte sammen av denne verdens goder, og som de trengte for å ta opp sitt ansvar, endte med å ta makten fra dem. Dette var besteborgerens spesielle form for bedøvelse og forvitring: Sansen for ansvar og forpliktelse døde ut, og det som ble tilbake var streber-mentalitet, griskhet, dum makelighet og komfort, — den åndløse siden av materiell velstand. Utbytte, aksjer, renter, konto i banken — dette var velanstendighetens symbol og noe å streve for. Resultatet var en mennesketype hvis hjerter endog Gud hadde vondt for å finne, så innpakket var det i garantier og forsikringspoliser. Typen blomstrer fremdeles. Den har lagt opp retningslinjene for vår tids «fremskritt». Dersom den har beholdt overtaket, så er det fordi en trodde

(Forts. neste side)

at det var en type med en og annen feil — ikke en forkastelig type.

De fleste viktige bevegelser i vår tid tok sikte på å gi sine tilhengere de best tenkelige materielle goder. Og selv når tidens tann og ytre åndelige påvirkning har endret mangt og meget i disse bevegelser, har de tviholdt på sin gamle middelstandsdrøm — selv deres imperialisme var en besteborger-imperialisme.

Kirken har også bidratt til besteborger-skapets oppståen. Til gjengjeld har middelstanden grundig utnyttet kirken og preget den med sine egne idealer: Menneskelig svakhet, rikdom, makt, prakt og «trygghet».

Selvfølgelig må kirken ha en administrasjon, statistikk, funksjonærer, offentlig segl og hva mere. Det vil aldri bli overflødig. Men om det ligger i enhver administrasjons natur å utvikle seg i retning av sentralisering, burde dette i kirkens tilfelle gjøre seg så lite gjeldende som mulig. Både subjektivt og objektivt er mennesket i kirken blitt altfor av-personalisert.»

«Ett av de mest triste typiske tegn ved det moderne liv er dets sviktende instinkt. Endog det overnaturlige instinkt er gått tapt, slik som vi mekaniserer og organiserer vårt religiøse liv. Bare sjelden møter vi i vår tid naturlig religiøs sans — mennesker som bevisst trer i forhold til det Helligåndens nærvær de bærer i seg selv. Den sikkerhet som tillot oss å skille godt fra ondt etter en indre målestokk, skille det livsfremmende fra det ødeleggende, det kloke fra det dumme, er blitt borte. Her ligger forklaringen på den umodne adferd en finner så ofte hos mange kristne idag. Årsaken ligger meget dypere enn i en skjev oppdragelse eller sviktende undervisning.

Både som enkelte kristne og som kirkelig fellesskap er vi i vår tid kommet til kort når det gjelder samfunnet med våre medmennesker, forståelsen av vår situasjon og dens åndelige innebyrd, ledelsen av mennesker, fremstillingen av den kristne lære og meget annet. Vi har mer enn én grunn til å føle oss rystet og skamfulle. Selvfølgelig har kirken fremdeles dyktige forsvarere, overbevisende og beåndede predikanter og kloke ledere. Men den selvfølgelige tillit, som nærmest ubevisst føler hvilken vei som er den riktige, og som handler sikkert ut fra en slik sans, mangler nesten helt.

Blant Helligåndens gaver pleier vi å nevne klokskap, visdom og fromhet. Dette er naturlige egenskaper som gir en forståelse i dybden, kombinasjons-evne og sans for tingenes røtter og årsak i den overnaturlige virkelighet.

levert seg selv som et middel for makten, og derved er dets åndelige skaperkraft tørket inn, i selve kilden. Berøvet all levende overbevisning, kretsende om sitt eget tomme og rotløse jeg blir mennesket destruktivt, fornektende, hengitt til å øve og lide vold. Det taper innlevelsen, medfølelsen, og dets instinktliv søker mot det grusomme og det perverse for å pirres. Dersom sjel livet da ikke, banket til ufølsomhet gjennom lidelsen og tomheten i verden, forblir bedøvet, livløst og uten håp.

Dette kjennetegner materialismens menneske, men vi finner det igjen også under kristent skinn. Det er særlig sant om den negative, tårevåte og «ydmykke» kristendom hos enkelte som presterer å blande sin reaksjonære innstilling med vakre ord om lidelsens og underkastelsens høye verdi. Likegyldigheten overfor det onde i verden er for dem blitt en dyd, og nærsynt pusling med småskårne eller oppdiktede fromhets-problemer er for disse mennesker blitt et alibi for det virkelig kristne menneskes skapende utålmodighet. Noen fraser om «korset» og noen formalistisk oppfattede og utførte «religiøse plikter» opptrer i slike liv sammen med en dyp ufølsomhet, en blodfattig uvirksomhet og ofte en nesten total mangel på kjærlighet. Det er holdningen hos det menneske som har gitt avkall på sin menneskelighet, og innbiller seg at det dermed er Gud velbehagelig. Pater Delp stiller diagnosen: Dette menneske har allerede mistet troen — det ligger åpent og vergeløst for ett av de moderne religions-surrogater: Tilbedelsen av klassen, rasen eller staten.

### VERDEN ER VÅRT SOGN

Hva kan vi gjøre, for å redde slike resignerte og negative kristne fra å ende som krypto-fascister? Det er sikkert ikke ved å kle de kristne mysterier i glans og glimmer, eller banale prekenkunster eller nye apologetiske metoder at vi bør gripe saken an. Sett fra pater Delps celle-vindu får mange av de sensasjonelle former den kristne aksjon i verden kan ta, noe visst ynkelig over seg. De er tenkt og virkeliggjort ut fra den kortsynte overbevisning at verden er hva den alltid har vært, vi kjenner problemene, vi har løsningene.

Faktisk befinner vi oss, som alle andre, i en ny verden — et utforsket kontinent, en planet ingen kjenner. Et skritt her er ikke det samme som et skritt på jorden, vi kjenner ikke engang vektlovene.

Alt for mye kristen virksomhet konsentrerer seg idag, skriver pater Delp, om de relativt små problemer innenfor en relativt liten troende minoritet, og vender seg bort fra de fakta som avgjør selve den menneskelige families fortsatte liv og skjebne. De som lærer og forkynner kristendommen til vår tids mennesker er altfor ofte opptatt av å vise at de selv har rett, i stedet for å lytte seg frem til menneskenes faktiske nød og behov, og tale til det. Vi tror vi vet bedre enn den ikke-troende selv hvor det gjør vondt. Vi går ut fra at hva han søker, ligger fiks ferdig i formeler som er oss så velkjente at vi uttaler dem uten engang å tenke dem igjennom. Vi fatter ikke at hva han lytter etter slett ikke er ordene, men tanken og kjærligheten bak ordene. Og overbevises han ikke straks av det vi sier, slutter vi frimodig at han er uforbederlig.

Pater Delp skriver: «Ingen av de religiøse bevegelser i vår tid tar som utgangspunkt menneskenes situasjon som mennesker — de søker ikke å hjelpe menneskene i dypet av deres behov, men bare å skumme av overflaten. De interesserer seg for de problemer religiøse eller religiøst anlagte mennesker strever med. De klarer ikke å forbinde de religiøse livsformer med et miljø som ikke lenger oppfatter religionens verdi.»

### TRO ER EN TJENESTE

Før vi kan interessere ikke-kristne medmennesker i de spørsmål om kristen kultus og adferd som er så viktige for oss selv, må vi forsøke å forstå hva de trenger, og muligens finne ut at de — i en dialog — kunne ha noe å gi oss. Pater Delp vil at mennesker som utbrer det kristne budskap, enten de er prester eller legfolk, vender seg tjenende til alle mennesker — ivrige etter å hjelpe dem til deres fulle menneskelige status, troen inklusive. Og han vil at de skal gjøre det uegennyttig, uten religions-politiske baktanker.

«Vår lange historie kan også sees som en hindring, en dødvekt», skriver han. «Inntil nokså nylig ville et menneske som vendte seg til kirken for å bli opplyst, altfor ofte bli mottatt av et trett menneske — et menneske

som var uredelig nok til å skjule sin tretthet under fromme ord og gester. Engang i fremtiden vil den saklige historiker ha en og annen bitter ting å si, når det gjelder de kristne kirkers bidrag til massementaliteten, kollektivismen, diktaturet og andre av vårt tids onder.»

Og sittende i sitt fengsel, i falløksens skygge, føler pater Delp ansvar og skyld endog overfor sine egne forfølgere — «forat ikke de som idag henretter oss engang i fremtiden vil kunne anklage oss forat de mistet troen».

Det er i slike skarphugne setninger at pater Alfred Delp gir oss den sannhet han tror på, med den autoritet det gir at han lider for sin tro og vet at tiden er knapp. Han skriver: «Hver den som har gjort sin plikt i lydighet har dermed også rett til å kaste et kritisk blikk på kirken virkelighet, og hvor kirken kommer til kort, skal det ikke bortforklares.» Hans ord har intet av bitterheten hos opprøreren eller den illojale utbryter. Pater Delp døde for kirken, for dens fienders hånd. Og den som har vært lydig inntil døden har krav på vårt øre og vårt hjerte: Disse meditasjoner «for dødens åsyn» har et bærende, gripende alvor som savner sin make i noe religiøst skrift fra vår tid, og taler til oss ved sin klokskap, sin ydmykhet og sitt mot.

*Dette er de «intuitive» evner som Heligånden skjenker oss, og levendegjør ved sitt eget liv i oss. De gir oss det «klare blikk» og verner oss mot den blinde konflikt med virkeligheten som ender med å ødelegge oss.»*

*«Mennesket har behov for frihet. Som slave, lenket og innestengt, går det nødvendigvis til grunne. Vi har ofret adskillig tid og ettertanke på å skape ytre frihet, vi har anstrengt oss for å sikre vår personlige frihet, og allikevel har vi mistet den igjen og igjen. Det verste er at mennesket kan komme til å akseptere ufriheten — den blir en vane som en knapt merker. De mest kuede slaver kan narres til å tro at deres kår faktisk er frie.»*



## «16 NONNER»

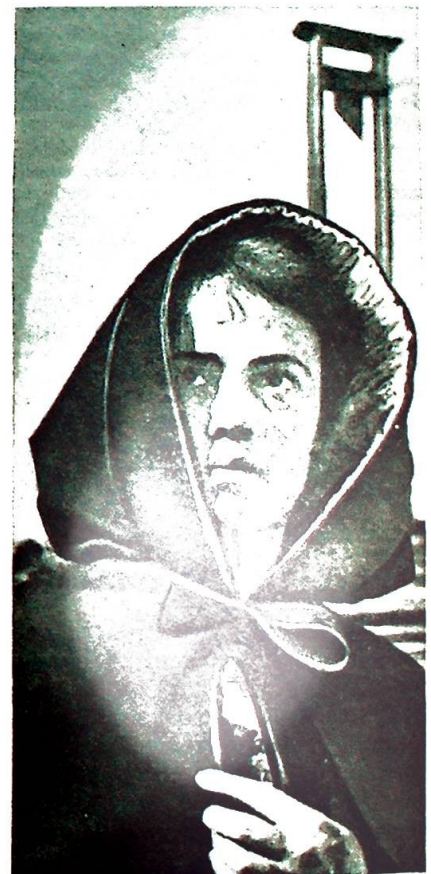
Den 17. juli 1794 falt guillotinenes øks over seksten karmelittnonner fra Compiègne nær Paris. De var noen av revolusjonsterrorrens siste ofre; ti dager senere ble Robespierre styrtet og med ham nonnenes dommer og bøddel, Fouquier-Tinville. Nonnene døde imidlertid som martyrer for sin tro. 150 år senere skulle deres skjebne bli gjenstand for en sjelden litterær behandling. Den tyske dikterinnen Gertrud von Le Fort skrev en lengere novelle om dem: «Den siste på skafottet». Den franske dikteren Georges Bernanos fikk i oppdrag å lage et film-manuskript over novellen. I stedet kom han til å lage et nytt og selvstendig verk over samme tema: *Le Dialogue des Carmélites*, som ble oppført på scenen i Paris med stor suksess. Først ti år etter Bernanos' død ble hans stykke på ny tatt opp og omarbeidet til film. Det er den som på norsk har fått tittelen «16 nonner» og som nå etter tre års venting endelig har fått premiere i Norge.

Det er ikke helt lett å uttale seg objektivt om *filmen*, når man kjenner det stykket av Bernanos som den tar sitt utgangspunkt i. Bernanos' stykke er et drama om den metafysiske angst, om stedfortredende smerte, om verden opplevet fra Getsemane. Dette temaet har filmens skapere ikke helt kunnet eller villet overføre til film. Under deres hender er filmen snarere blitt et drama om yogier kontra kommissærer, for å bruke Koestlers terminologi — om åndsmennesket i maktmenneskenes hender. Men samtidig bærer intrigen sterke spor av Bernanos' drama, uten at dette allikevel får komme til sin rett. Enkelte scener har på denne måten liten berettigelse. Kjedeligere er det at den spenningen som bar Bernanos' stykke, ikke har funnet noen adekvat erstatning. Filmen er blitt mer billedbok enn drama.

Som sådan er den imidlertid av høyeste religiøse kvalitet. Her finnes ingen falske toner, ingen platthet, ingen sentimentalitet. Det er en ren og redelig film tvers igjennom. Det innblikk den gir i det kontemplative klostrets tidløse verden krever kanskje en viss affinitet med dens verdier; filmen er lite pedagogisk, den plaserer oss på en temmelig bastant måte midt i klosterets egen psykologi. Men så har filmen heller ikke fusket

med tidsbilledet, den har ingenting fortegnet: Disse nonnene døde på skafottet simpelthen fordi de var nonner. Kommis-særene fant dem unyttige og derfor skadelige for samfunnet; så måtte de dø.

Filmen er også båret av en rekke skuespillere av klasse; særlig merker en seg Alida Valli som priorinnen. Anne Dot har en særlig takknemlig rolle som den livsglade søster Constance, som «simpelthen elsker soldater!» Hennes motspiller er Pascale Audret som Blanche de l'Agonie — den fryktsomme, som endelig på eksekusjonsplassen finner den overjordiske styrke som skal til for å slutte seg til søstrene på skafottet. Filmen fikk en temmelig blandet mottagelse av Oslo-pressen, (Forts. neste side)



*Hos Bernanos var dette drama en kamp mellom angst og tro. Filmen «16 nonner» har bare delvis bevart dette temaet.*

# BLIKK på TIDEN



## EN KULTUROPTIMIST

■ «Bindestreken», det fikse kontakt-organet for Bokklubben som Øystein Øystå redigerer med både lett og sikker penn, hadde nylig et intervju med forfatteren Nils Johan Rud, om leselysten her i landet. Han er ikke så bekymret for den, bare det ble vist litt ansvar og verdiglede på de rette steder, så ikke folk blir direkte *sviktet* eller *presset* inn i det underlige. Noen av hans friske meninger frister oss til å bruke saksen:

«— Jeg mener, sier Rud (selv forfatter og dessuten redaktør av Magasinet for Alle,) — at den kulørte presse er i ferd med å sluke oss nordmenn med hud og hår, at fargene holder på å stige helt til topps i vårt kulturliv, og at de som vakt skulle være ikke ønsker annet enn å isolere seg som «kulturell elite». Man skulle tro det var en kulturoppgave å gi ut bøker og at forleggerne kjente sitt ansvar overfor den litteratur de representerer. Men ta engang et blikk på flommen av billigbøker som slippes løs på oss. Tell de norske forfattere som finnes der. En gang Sigurd Hoel og Nordahl Grieg, neste gang Nordahl Grieg og Sigurd Hoel. Hvor er de unge?

— Men prøver ikke forleggerne å møte publikums ønsker? — Langt ifra. Ingen møter noensinne opp hos forleggerne for å si: disse bøkene vil jeg dere skal gi ut. Det skapes et behov, ovenfra, og med den mentalitet vi i dag er vidne til fra det hold, er dette særdeles uheldig. Jeg tror at den jevne mann er i stand til selv å skape sin norm, hvis han bare slipper til. I dag overdøves han av reklamen som hamrer inn i ham hva som er best. Så gir han da etter for det massive presset, kjøper det alle andre kjøper, og så har han fått konfeksjon han også. Kommer vi bak konfeksjonen, vil vi finne at hver enkelt nøye vet hva som er gangbar mynt innenfor sitt eget felt. På alle andre områder er vi analfabeter, og massepreparert, og en kirurg leser crime and sex like vel som en bilmekaniker. Presset som hviler på oss fra alle hold gjør oss til spesialister, akademikere står ikke lenger på en humanistisk solidere grunnvoll enn andre. (...)

— Fjernsynets plass i kulturbildet?

— Det er blitt slik at vi som arbeider som publisister, slåss mindre om folks penger enn om deres tid. Nå kaster alle seg over fjernsynet og ser alt som serveres (med god støtte av avisene, som kritikkøst sluker alt TV-stoff), og det åpner interessante perspektiver. Jeg har lest om resultatet av en undersøkelse som ble foretatt i USA: da fjernsynet holdt på å slå gjennom, opplevde man en markert nedgang i boksalget. Det ble på mote å sitte med blikket limt til skjermen. Nå er bladet i ferd med å vende seg derover. Folk oppdager at de er på kino hver kveld, og så gjenoppdager de bøkene. Men de har fått en ny dimensjon, og søker lesning på et annet plan. I Amerika ytrer dette seg i økt salg av så vektige bøker som Iliaden og Odysseen. Med andre ord en gledelig utvikling, som får meg til å ønske: flest mulig TV-apparater på kortest mulig tid i Norge! Så får vi det overstått.

som for størstedelen sto uforstående overfor dens tema. I hjemlandet Frankrike skrev imidlertid den radikale «l'Express»: «Bernanos er dog til stede. Og det er hans inspirasjon som kaster lys over og klær disse nakne ansikter som vi var vant til å betrakte med andre øyne: Jeanne Moreau, Alida Valli, Madeleine Renaud, Pascale Audret får her en ny og merkelig skjønnhet gjennom lyset fra dikterens ord — somme tider synes de helt å forhekse dem og føre dem inn i en salighet som ikke er av denne verden.»

Kriton.

— Tror De norsk litteratur i dag er i stand til å holde på interessen?

— Norsk fantasi er iallfall god nok, og så tror jeg at litteraturen også er det. Men forleggerne setter mindreværdsstempel på den når de bevisst unngår å ta den med i sine billigserier. Den eneste sjansen en ung forfatter har i dag er å gå veien om riksadvokaten og bli anklaget for usedelighet. Dette er også pressen medskyldig i, fordi den svikter den gamle gode kulturkritikken. (...)

Jeg tror velferdsstaten er i ferd med å lamme oss. Den møter og metter alle våre ytre behov, og så blir det ikke annet enn sløvhet. Sultne ulver jager best, heter det. Jeg tror vi ville være tjente med en barkebrødstid nå.»

## OM RIKDOM

■ Fremdeles møter en ikke så sjelden fantasifulle betraktninger om den «rike» katolske kirke. Nå må der vel en del ressurser til for å holde økonomisk oppreist et kirkesamfunn for en halv milliard mennesker, men ellers har jo ikke en verdenskirke noe slags fellesbudsjett, og i de tyve årene vi selv har kunnet ferdes og iaktta i en rekke av dens europeiske avdelinger, er det snarere fattigdommen enn rikdommen som har sprunget i øynene. Hva den katolske kirke tross dette makter å yte menneskeheten av tjenester, religiøst, sosialt og kulturelt, er noe av et virkelighetens eventyr.

I det gode inter-skandinaviske tidsskriftet «Kirkens Verden» (4, 1963) finner vi en artikkel av en fremstående luthersk økumen, dansken pastor Gerhard Pedersen, om «Den katolske kirke — de fattiges kirke». Den er full av innsikt og forståelse. Med all sin treghet og sin dødvekt både her og der når det gjelder sosial samvittighet og omsorg, har katolske kristne — prester, ordensfolk og legfolk — ofte funnet forbløffende lett inn til et virkelig ekte og hjelpende fellesskap med samfunnets aller elendigste og utstøtte. Han nevner slående eksempler, særlig fra dagens franske slum og fra enkelte sør-amerikanske land, der han mener biskopene ikke sjelden hører til de få som begriper situasjonen og som innenfor sin autoritets muligheter og grenser gjør hva de kan for de fattige. Med Vatikanankonsilet er disse impulser nådd frem til bevissthet og appell i hele verdenskirken samvittighet; og Gerhard Pedersen omtaler dem med uttalt sympati:

«Jeg har forsøgt at supplere det billede av vore katolske brødre og deres kirke som man normalt har i den lutherske kirke. Det er for mig ingen tvivl om, at vi har meget at lære af denne kirke, som midt i sin konservatisme ofte er meget mere mobil end noen af reformationens kirker, og som formår at sætte de rigtige folk ind, og stille dem opgaver, som kan inspirere dem til dristigt initiativ og personlig offervilje.

Har man blot i nogen måde stiftet bekendtskab med personligheder af samme karat som dem jeg her har skildret, så kan man også have lov til at nære håb om at det som koncilet i Rom kommer til at beslutte på sin næste samling til efteråret, ikke blot vil være præget af teologisk redelighed, men også vil være i kontakt med det pulserende liv, med det 20. århundredes menneske.

Når vi evangeliske kristne sammen med vore katolske brødre står over for disse store problemer — og først og sidst overfor den store opgave som vi har fået af vor fælles Herre: at bringe det glade budskap til den moderne verden med dens fattigdom og elendighed, så bliver mange af de spørgsmål som skiller oss sat på deres rette plads, og vi ser nødvendigheden af at arbejde for, at den fælles opgave en dag virkelig kan løses i fællesskab.»

## TRIST TRIUMF

■ Ellers er nå det forsonlige og økumeniske sinnelag slett ikke alltid noen selvfølge, heller ikke i det blide og runde Danmark. Der — som noen ganger i norske kristelige blad — har der nå og da versert artikler som med større eller mindre

vederheftighet og med mer eller mindre skjult skadefryd kan fortelle om hvor mange — legfolk og prester, som *forlater* den katolske kirke rundt om i verden, leserne til trøst og oppbygelse. I en treffende og verdig kronikk hos vår danske kollega «Katolsk Ugeblad» (10. mai) tar pater Vincent Duclos dette noe forstemmende sinnelag opp til nærmere drøftelse. Og i sin vurdering av disse «utmeldelser» av Kirken, sier han ett og annet som fortjener ettertanke både hos dem som gleder seg og dem som sørger over dem:

«Man kan se dem ud fra to synsvinkler — en, som jeg vil karakterisere som sekterisk, og en, som jeg vil kalde kristen. Sektereren — som for den sags skyld lige så godt kan være katolik som protestant — vil i enhver konversion se et argument for det, han selv tror, mens han til gengæld i ethvert frafald vil se et modargument. *De første vil han fremlægge til beskuelse for alle, og de sidste vil han forsøge at dække over.* Denne forskel i fremgangsmåden viser tydeligt, at argumentationen er svag for ikke at sige ikke helt ærlig. Hvorfor kun bruge de ændringer, der sker, som argument, når de går i den retning, der støtter ens egne synspunkter? Det er for øvrigt en sociologisk — og matematisk — lov, at overgangen som oftest sker fra den kirke, der er i flertal, til den, der er i mindretal. Men kan man så deraf drage den slutning, at det altid er den mindste kirke, der er den sande? Nej, det ville være lige så dumt som at hævde, at man kan slutte, at den katolske kirke er den sande, fordi den har flest tilhængere.

(...) Når man ser den veltilfredse overlegenhet, hvormed visse mennesker argumenterer ud fra konversionsstatistikkerne, kan man næsten ikke lade være med at spørge sig selv, om det er Guds liv i sjælene eller medlemstallet i en brugsforening, der er tale om! Hvad betyder statistik i Guds rige? Det, det gælder om, er ikke at hverve nye medlemmer på andres bekostning, eller om at trøste sig med, at det ikke står bedre til hos naboen, når man ser sin egen magtesløshed over for forfaldet, men om at føre mennesker til Kristus. Naturligvis har vi lov til at glæde os over hver eneste ny konversion. Men vi skal glæde os i kristen ånd, og det vil sige, at årsagen til vor glæde ikke skal søges i, at vor kirke bliver sandere og mægtigere af den grund — hvad skulle vel et menneske, hvor begavet og højtstående det ellers måtte være, føje til Kristi legeme? — men i, at endnu et menneske har fundet vejen til livet.»

Pateren minner om det forstemmende i en taktisk utnyttelse av såvel en konversjon som av et frafall til et argument eller et våpen mot medkristne. — I de — ikke nettopp vel-dokumenterte — opplysninger som ofte serveres på ikke-katolsk hold om katolske presters og legfolks frafall, fastslås det gjerne at bare en liten prosent av dem slutter seg til et protestantisk kirkesamfunn. Pater Duclos skriver:

«For en katolik er sorgen så meget desto større, når han ser en præst ikke alene forlade Kirken, men også enhver form for religiøst liv, end hvis han ser ham forlade Kirken for at tjene Kristus i et andet trossamfund. (Lad os håbe, at ingen katolik lader sig forlede til at benytte som argument, at så få af dem går over til protestantismen.) Det er lettere for os at forstå de sidste, selv om vi heller ikke kan give dem ret. Men når det kommer til stykket, har vi lige så lidt ret til at dømme de første som de sidste. Hvem er vi vel, at vi skulle dømme vore brødre? Ville vi have været mere trofaste, hvis vi havde været i deres sted? Udholdenhed i prøvelsernes stund er en Guds gave, som vi kun kan bede om. Har vi bedt om den for alle vore medkristne?»

#### MOT ENHETEN

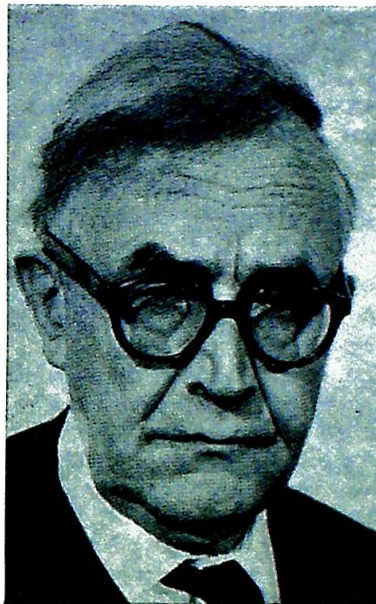
■ A propos de kristne enhetsbestrebelse, så er det nå ellers merkelige og oppsiktsvekkende ting som skjer på det området for tiden: Vatikan-konsilets klima har skapt en ny situasjon, og ikke alle makter å følge omstillingens økende tempo. Verden over sitter de 40 ikke-katolske observatørene ved konsilet og trekker de nødvendige konklusjoner av hva de så og hørte i Rom i fjor høst, konklusjoner som bare lang-

somt og ofte under motstand blir akseptert i de kirkelige tradisjoner som de representerte.

Nordens protestantisme er her ikke minst utsatt, enhetlig og sluttet som den er om sin gamle, «problemfrie» nasjonal-kirke-tradisjon. Mens enkeltstående nordiske protestanter som biskopene Nathan *Söderblom* og Eivind *Berggrav* har gjort en pionér-innsats i økumenikken, er en i dag kommet dit, at tyske lutheranere ønsker sin kirkes institutt for studier av den ka-

tolske kirkes liv og lære flyttet fra København, til et land der det økumeniske sinnelag er dypere og åpnere enn i de nordiske land.

Nylig deltok vi selv i Paris i en teologisk gruppe-samtale mellom protestanter og katolikker omkring den protestantiske teologis forgrunnskikkelse i vårt tid, Basel-professoren Karl *Barth*. For mange av hans calviniske trosfeller må den aldrende teologens uttalelser ha varslet et tidsskifte. Vi har alltid, sa Barth, regnet med at Roms kirke var stillestående, ubevegelig, stivnet. I dag vet vi bedre. Inntil en måned før Vatikankon-



Karl Barth:  
Et utfordrende spørsmål.

over til-

- det tennes ikke maken !

silet trådte sammen trodde vi jo mer eller mindre at de «dynamiske» og «evangeliske» katolikker vi kjente og regnet som våre venner, var sjeldne unntagelser, påvirket av Reformasjonen. I dag vet vi at gjennom dem taler faktisk den romerske katolisisme. Det er utrolig, men det er sant.

Hvis Vatikankonsilets problemstilling i fremtiden virkelig viser seg å være katolisismens problemstilling, og det må vi tro, — da befinner vi oss overfor et stort, utfordrende spørsmål: Hva nå med vår reformatoriske arv? «Reformasjonen» er ikke noe ferdig, noe avsluttet. *Ecclesia semper reformanda* — Kirken må stadig reformeres. Rom befinner seg i dag under reformens bevegelighet. Gjør vi?

Sa Karl Barth — til en flokk teologer som, på begge sider av konfesjonsgrensen, så ut som om den virkelig fikk noe å tenke på.

*Frater Candidus.*

## RETRETT PÅ SJØSTRAND

Det er mange som med glede ser tilbake på den retretten som Fransiskanerne arrangerte på Lysebu for noen år siden, og sikkert mange andre som har hørt den omtale som en stor opplevelse! Nå har man sjansen til en ny slik opplevelse. Som vi nevnte i forrige nummer, innbys man til en fire dagers retrett på Sjøstrand Bad i august (21.—25.). Det er fire vel anvendte dager av ferien — siden de ikke kan annet enn gi både åndelig og legemelig fornyelse. Passe isolert, omgitt av sjø og skog, ligger stedet. Og hvordan arter en slik retrett seg? Og formiddagen er det stillhet — med messe, et åndelig foredrag, og ellers fritid i taushet. Efttermiddagen innbyr på et mer praktisk foredrag, med anledning til diskusjon av forskjellige problemer, og samtaler. Dette programmet viste seg å være megt givende på Lysebu, og vi tror at de som aldri har vært med på noen retrett før, her har alle sjanser til å gjøre en ny og stor oppdagelse — samtidig med at tidligere retrettdeltagere sikkert vil benytte den muligheten de nå blir budt til å gjenta eksperimentet.

Sjøstrand Bad ligger i Asker ved Oslo. Retrettleider er pater Hertman OFM. Gebyr kr. 100,—. Skriftlig påmelding innen 10. juni med forskuddsgebyr kr. 20,— til *Fransiskushjelpen*, Urtegaten 29, Oslo.



### NORGES KATOLSKE KVINNEFORBUNDS UTDANNELSESFOND

Ansøking om å komme i betraktning ved utdelingen av fondets renter bes sendt innen 15. juni til

Dagny How,  
Fougstadgt. 22,  
Oslo.

### ST. GUDMUNDS LEGAT

Ansøking om å komme i betraktning ved utdelingen av St. Gudmunds legat til fordel for katolske barn i katolske skoler, bes sendt innen 20. juni d.å. til

Prioren for Dominikanerne,  
Neuberggaten 15, Oslo N.V.

### RETRETTEEN I CLERVAUX

7.—9. juli. På grunn av frameldinger er noen plasser blitt ledige. Interesserte bør snarest mulig henvende seg til pater A. Raulin, Neuberggaten 15, Oslo NV.



# UTLANDET

## PAVEN MOTTAR FREDSPRIS

Som kjent ble pave Johannes XXIII den 1. mars i år tildelt en fredspris — Balzan-prisen, nylig stiftet til minne om en tidligere italiensk redaktør, som levde som landflyktig i Sveits under Mussolini-regimet. Prisen ble overrakt paven ved en stor høytidelighet med 2000 gjester i Vatikanet 10. mai av den italienske president som er stiftelsens ærespresident, en del kardinaler og de fire andre som i år mottok Balzan-prisen — nemlig musikeren Paul Hindemith, den østerrikske biologen von Frisch, en amerikansk historiker, Morison, og en russisk matematiker, Kolmogorov.

Dagen etter bega paven seg til Quirinalet, for å avlegge et gjenbesøk hos president Segni. Han kjørte i åpen bil gjennom Romas gater og ble hyldet overalt hvor han kom. Det er bare annen gang siden pave Pius IX i 1870 ble fordrevet fra Quirinalet av huset Savoia, at den katolske kirkes overhode besøker Quirinalet. Første gang var en visitt Pius XII avla hos kong Vittorio Emanuele i 1939.

Under sin tale i Quirinalet erklærte paven at han ville bruke sin fredspris til i sin tur å stifte et fredsfond, hvis renter annet hvert år skal gå til en person eller institusjon som har bidratt med sitt arbeid til den internasjonale fred. Prisen er på en million sveitserfrancs, men fondet skal dessuten styrkes med midler fra Vatikanets kasse.

*Blyvinduer  
Glassmalerier*  
til kirker og kapeller



## G. A. LARSEN

ETABL. 1885

*kunst- og bygningsglassmester  
Speilfabrikk*

NORDAHL BRUNS GATE 7, OSLO

**SOVJETSAMVELDET**  
**Fredskonferanse hilser pavens**  
**encyklika.**




En kirkelig fredskonferanse, som har funnet sted nylig i klostret Zagorsk nær Moskva, har anslått delvis nye toner i sine uttalelser. Mens slike konferanser tidligere vesentlig har vært rettet mot «de vestlige imperialisters krigsforberedelser», uttalte nå konferansens leder, erkebiskop *Nikodim*, seg mot «alle forsøk med atomvåpen, i hvilken stat de enn blir drevet». Og konferansen erklærte at den med anerkjennelse hilste pavens nye encyklika «Fred på jorden». (KNA)

**USA**  
**Kritikk mot Hans Küng.**

Den sveitsiske professor *Hans Küng*, som ble begeistret mottatt på sin foredragsreise gjennom USA nylig, møtte også skarp kritikk. Således har biskop *Ahr* av Trenton trukket professorens kompetanse i tvil: «Han snakker om ting han ikke skjønner seg på.» Hans suksess mente biskopen skyldtes det faktum at han kom fra Europa og talte et sprog som vanlige folk ikke forsto — sånt gjorde alltid inntrykk. Forresten forsto ikke biskopen ham heller: «Jeg skjønner ham ikke. En av grunnene til det er at han prater tull», sa biskopen av Trenton. (KNA)

**Kontakt mellom katolikker og**  
**ortodokse.**

Kardinal Cushing, erkebiskop av Boston, har utsendt et opprop til katolikker og ortodokse om å overvinne sine divergenser og komme sammen. Katolikkene formaler han dessuten til å anstrenge seg for å få istand enhet med de ortodokse og be dem om tilgivelse for den skyld katolikkene kan ha i skismaet. Appellen er blitt godt mottatt av den økumeniske patriarks representant i USA, erkebiskop *Jakovos*, som i et fjernsynsintervju uttaler at han selv vil ta kontakt med kardinal Cushing for å tale om disse ting. (KNA)

TRONDHEIM		KRISTIANSAND S.	
 <p><b>Berg &amp; Wigum</b>          ELEKTRISK INSTALLASJONSFORRETNING      Telefon 21483 - Trondheim</p>		 <p><b>ALT I SKILT</b>          Elektro-teknikk          Industri - Militær          Skip - Sykehus          Reklame - Varesmesse  <b>Gravør Trygve Kohn</b>          Kristiansand S.</p>	
KRISTIANSAND S.			
<p><b>SIGURD SØRENSEN</b>  <b>Begravelsesbyrå</b>          Holbergsgt. 15 — Tlf. 22 153 — 25 717          Egen likbil for transport</p>	<p><b>KRISTIAN FRIVOLD</b>          Kjøtt &amp; Pølsevarer          Tlf. 22 175 — Kristiansand S.</p>		
<p><b>TAPET OG KUNST</b>          ARTIKLER          Kristiansand S.          Tollbodgt. 15 A          Telefon 23 930</p>	<p><b>TOR RUUD</b>          Aut. Rørleggerforretning          Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.          Tlf. 25 759 - 22 908</p>		
<p><b>Sigurd Gramén</b>          SPESIALOPTIKER          Spesialitet: Brillor          Kristian 4des gt. 20 - Telefon 25 005</p> 			
ARENDAL			
<p><b>JØRGENSEN &amp; CO.</b>          Bakeri. Konditori</p>	<p><b>OLAV SLAATTENE</b>          Blomsterforretning. Begravelsesbyrå          Tlf. 1958          Havstad, Arendal</p>	<p><b>SHELL — ARENDAL</b>          Tlf. kontor 2013          Anleggstlf. 1848</p>	
<p><b>ADEL ELLEFSEN</b>          Aut. Installasjonsforretning          Tlf. 1756 — Arendal — Tlf 1756</p>	<p><b>J. E. PEDERSEN &amp; CO. A/S</b>          Arendal          Kjøttforretning          Tlf. 2360</p>	<p><b>BYGGMESTER</b>  <b>HANS NILSEN</b>          Nettet 362          Arendal          Tlf. 2647</p>	
<p><b>ARENDALS FARVEHANDEL</b>          Tlf. 2050          Engros - En detalj</p>	<p><b>OLAV BEISLAND</b>          (Ingv. Jenssens Etif.)          Kirkegaten  <b>Kolonialforretning</b>          Telefon 1280 - 2831 - 2713</p>	<p><b>VOLKSWAGEN</b>          O. M. LUNDE &amp; CO.          Sentralbord: 4040</p>	

Bladet ST. OLAV

i løssalg:

GRUNDT TANUMS BOKHANDEL  
Karl Johans gt. Oslo

UNIVERSITETSBOKHANDELEN  
Blindern

OSLO

**E. M. JACOBSEN**  
Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

**OBS:** Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

**T. S. JACOBSEN**

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

**C. Tennant Sons & Co. A.s**

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

*A/s E. Sunde & Co. Ltd.*

Oslo

Alt i rørbransjen

Byggevarer - Beslag - Ovner  
Verktøy - Fliser - Linoleum  
Tapeter - Farvehandlervarer  
Kjøkkeninnredning og utstyr

**THIIS & CO** <sup>A</sup><sub>S</sub>

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentralbord 41 77 30

**THRONSEN & CO.**  
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 1834 - 33 3237

**Til daglig  
nytte  
og glede**



Omslag til  
TELEFONKATALOGEN  
i florentinsk  
lærplastikk med  
dekorative preg.

Ensfarget kr. 15.—  
Flerfarget kr. 18.—

Vi sender også pr.  
postoppkrav.

**Waltigani**

STORTINGSGT. 22  
NEDRE SLOTTSGT. 25  
OSLO

**NORENBERG & CO. A.S**

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente

«NOCO» margarin

**WISBECH**  
AKTIESELSKAP

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE  
FABRIKKER

**ERLING MOE**

*God fisk*



A-S NORSK MEDICINSK  
VAREHUS

Oslo

Trondheim

